

Otevřený dopis nevládních organizací, vědců, akademiků a dalších přírodovědců a osobností k záměru likvidace přírodovědně unikátního území v bývalém vojenském výcvikovém prostoru Ralsko

Vážené paní zastupitelky,
vážení páni zastupitelé,

s obavami sledujeme plány na nenávratné zničení jedné z přírodovědně nejcennějších lokalit na Mladoboleslavsku. Aby byla diskuse o záměru vybudovat ve Vrchbělé všesportovní areál názorově vyvážená, dovoluujeme si předložit naše odborně podložené argumenty.

Kromě zatížení městského rozpočtu, kterému se budeme věnovat níže, bychom nejprve rádi vysvětlili, co tímto záměrem město nenávratně ztratí:

- Lidé přijdou o další tiché a klidné místo, kde se mohou setkávat s krásou přírody i hledat cestu sami k sobě. Takových míst, kde je možné si opravdu oddechnout od městského hluku a ruchu je v naší republice čím dál tím méně – Vrchbělá v současném stavu je jedním z těch mizejících ostrovů nespoutané přírody. Milovníci houbaření přijdou o lokalitu s bohatými nalezišti hub (zatím zde bylo nalezeno přes 100 druhů vyšších hub).
- Celá ČR přijde o zcela unikátní přírodovědně cenné území, jehož hodnota odpovídá nejvýznamnějším a nejzachovalejším oblastem naší přírody, tj. národním přírodním rezervacím.
- Dosud zde bylo zjištěno přes 1000 druhů živočichů.
- V celém území roste více než 150 druhů vyšších rostlin.
- Roste zde více než 200 exemplářů silně ohrožených orchidejí, např. vstavače kukačky. Orchideje jsou rostliny velice citlivé na chemizaci půdy, proto je nalezneme jen na území, kde pořád probíhá původní a přirozená péče bez chemických hnojiv – taková území najdeme povětšinou už jen v územích chráněných jako přírodní rezervace nebo v bývalých vojenských újezdech, kde nedocházelo k používání pesticidů a dalších hnojiv.
- Žijí zde početná stáda lesní zvěře, která jsou nejen obhospodařována zdejšími myslivci, ale zároveň představují i důležitý potravní zdroj pro navrátilivšího se vlka. Tato kriticky ohrožená šelma se zde rozšiřuje od roku 2013, kdy zde byl vlk poprvé spatřen a díky tomu se jedná o jedno z prvních míst v Čechách, kde tito živočichové pomáhají udržovat přirozenou rovnováhu mezi kopytníky a jejich predátory.
- Jedná se o zcela unikátní území s jednou z nejvyšších rozmanitostí denních motýlů v Čechách. Plánovaná výstavba by znamenala pro lokalitu devastaci a nenahraditelnou ztrátu biologicky cenného území v kontextu celé ČR.
- Žije zde nejbohatší česká populace celoevropsky přísně chráněného modráška černoskvrnného prioritního druhu v rámci sítě Natura 2000. Kromě modráška černoskvrnného je Vrchbělá jedinou známou lokalitou střevlíka *Cymindis macularis* v Čechách.
- Můžete zde pozorovat také kriticky ohroženého koryše listonoha letního. Tento zajímavý koryš připomínající trilobita je „živoucí zkamenělinou“. Přežil dinosaury, mamuty, ovšem tento megalomanský projekt bohužel přežít nedokáže.
- Tato plocha je jednou z posledních území v ČR, kde se ještě hojně vyskytuje silně ohrožený a velmi pozoruhodný pták lelek lesní. Hnízdí zde spolu se skřivanem lesním, slukou lesní, bramborníčkem černohlavým, strnadem lučním a dalšími vzácnějšími druhy ptáků, kteří z naší krajiny postupně mizí nebo místy již zcela vymizeli. Zvláště lelek lesní a skřivan lesní se stali pro PO Českolipsko (Dokeské pískovce a mokřady) předměty ochrany přírody, přičemž Vrchbělská střelnice byla zařazena do PO Českolipsko především díky lelkovi, který zde má bohatou populaci a v širším okolí bývalého VVP Ralsko druhou nejpočetnější populací v ČR (hned po Bzenci) odhadovanou na 40-50 ks.

- Na jednom z posledních míst v ČR tady dosud rostou v rámci ČR bohatší populace jinak vymírající skalničky kociánku dvoudomého. Zároveň jde o jednu z mála severočeských a středočeských lokalit smílu písečného, kriticky ohrožené kapradinky vratičky měsíční, prhy arniky a celé řady dalších vzácnějších druhů rostlin.
- Biologicky cenné jsou i zdejší populace obojživelníků (čolci, vícero druhů žab) i plazů (mj. dva druhy ještěrek, bohatá populace slepýšů, užovka obojková i vzácná užovka hladká).

Význam a přírodní hodnotu území si musí ostatně uvědomovat i samotný investor, neboť je to jistě i jeden z hlavních důvodů, proč se snaží svůj záměr umístit přímo sem a nikoli „kamsi do polí nebo borových plantáží“ kdekoli jinde na Českolipsku. Unikátnost této plochy je právě v tom, že zde dosud žádná masivní zástavba (včetně golfového či fotbalového hřiště) neexistuje, jako je tomu (nezdá se) na jiných místech v ČR.

Dalším negativním dopadem bude i celkové zvýšení dopravy, neboť do zdravotnických a školských zařízení, do práce nebo na úřady se budou dojíždět. Zahustí se doprava i ve městě Bělá, stejně jako se přeplní městská parkoviště. Zvýší se i hluk a samozřejmě vzrostou rizika na místních silnicích. A jak jsme uvedli v dopisu výše, občané Bělé pod Bezdězem i blízkého i vzdáleného okolí přijdou o klidné místo pro relaxaci, houbaření nevyjímaje, takže se zhorší kvalita života stávajících obyvatel a s tím mohou narůst i zdravotní rizika (především nárůst stresu či psychických obtíží).

Základní překážka je však především v tom, že naprostá většina zájmového území je už nyní územně chráněna jako součást CHKO Kokořínsko – Máchův kraj, přičemž hranice CHKO se pečlivě vybírala tak, aby sice pokryla většinu zdejších unikátních krajinných celků, ale zároveň aby byla co nejméně v kolizi s plánovaným stavebním rozvojem obcí. **Z toho vyplývá, že před vyhlášením CHKO v těchto místech město Bělá pod Bezdězem žádnou zástavbu neplánovalo.** Navíc se jedná o území, které je chráněno Evropskou unií jako ptačí oblast sítě Natura 2000, v níž se vyskytují desítky zákonem chráněných živočišných a rostlinných druhů. To je mimo jiné i důvod, proč se právem uvažuje zajistit celé ploše ještě přísnější ochranu na úrovni národní přírodní rezervace. Již roky v této oblasti dlouhodobě působí celá řada vědců, biologů, fotografů i amatérských milovníků přírody, kteří zde fascinovaně objevují a dokumentují unikátní přírodní bohatství. Záměr výstavby všesportovního areálu s bydlením sledují s patřičnými obavami a ve vědecké a ochranné obci to z tohoto důvodu doslova vše.

Všechna výše uvedená fakta svědčí nejen o nesmírné přírodní hodnotě Vrchbělé, ale také o tom, že realizace toho záměru je v podstatě nereálná, neboť její státní ochrana přírody nemůže povolit. Bylo by to totiž protizákonné nejen na národní úrovni, ale dokonce i na té celoevropské. A i kdyby přeci jen státní ochrana přírody po složitých jednáních začala ustupovat a těžkopádně, pod přísným dozorem vědecké a ochranné obce, hledala nějaká „kompromisní“ řešení, bude to téměř stoprocentně formou řady let trvající „zákopové války“, ve které nebudou vítězové, ale jen poražení. A to jak na straně investora, tak i města Bělá a paradoxně především samotné přírody, neboť ta se zde neobejde bez adekvátní a zároveň velmi citlivé a specifické péče.

Namísto toho, abychom nyní celé území s nevyčísitelnou hodnotou nenávratně zničili, měli bychom jeho unikátnosti naopak náležitě využívat jako stabilního zdroje příjmů bez nutnosti dalších nákladných investic pro město Bělá. Takovým zdrojem příjmů se mohou stát milovníci přírody a vyznavači šetrné turistiky, nikoli obří investice, která zdejší přírody zničí.

Když jsme se seznámili se záměrem pana Romana Svobody vybudovat v areálu Vrchbělá megalomanský projekt výstavby všesportovního areálu s bydlením (přes 200 rodinných domů a bytových domů, golfové hřiště, fotbalové hřiště, plavecký areál, několik rybníků atd.) na pozemcích o celkové rozloze přes 1,7 km², šokovala nás také cena, za jakou chce tento podnikatel pozemky získat. Rozsáhlý areál by pan Svoboda chtěl údajně koupit za 25 milionů korun. Když jsme spočítali veškerou zabranou plochu, zjistili jsme, že pan Svoboda zaplatí za 1m² pouhých 10,- Kč. To je neuvěřitelně nízká až nehorázná cena, neboť to není ani cena zemědělské nebo lesní půdy, natož stavební. Dokonce mnohé přírodovědně cenné lokality typu mokřadních luk v nezastavitelných územích (např. v zátopové oblasti) vykupují z darů svých členů a příznivců nevládní organizace, jako je např. Český svaz ochránců přírody či Česká společnost ornitologická, za mnohem vyšší ceny, než je cena, kterou nabízí pan Svoboda! V dnešní době, kdy se ceny stavebních pozemků pohybují v rozmezí od jednoho do několika tisíc korun za metr čtvereční, je prodej za 10,- Kč / m² velmi nesolidní nabídkou a nastoluje podezření korupčního jednání. Nehledě na počáteční investice ve finále pan Svoboda

neuvěřitelně zbohatne (stačí když pozemky obratem předprodá), a město Bělá pod Bezdězem naopak velmi prodělá a do budoucna bude zatíženo dalšími zákonnými výdaji týkajícími se obslužnosti území, které je od města vzdáleno celých pět kilometrů.

Jednorázový, byť naoko vysoký příjem, který dostane město Bělá (např. 25 milionů korun), bude za cenu každoročního zatížení městského rozpočtu většími výdaji za:

- zavedení pravidelné autobusové linky do této lokality
- údržbu komunikací včetně čištění, údržby a oprav vozovek
- vybudování a údržbu chodníku z areálu až do města Bělá
- odvoz odpadu
- správu a údržbu veřejného osvětlení a zeleně podél komunikací

Za důležité riziko považujeme také možnou ztrátu nebo citelné oslabení zdrojů pitné vody pro stávající obyvatele, čímž mohou vzniknout další náklady. Uvažoval někdo např. o tom, zda je logické budovat rybníky bez zdroje vody? Bude se k tomuto účelu čerpat cenná podzemní voda? V dnešní době, kdy se právě zásoby vody zmenšují, a celá krajina vysychá?

Území je pro nás natolik cenné, že bychom se rádi do budoucna podíleli na péči o něj. Dovolujeme si proto Nabídnout, že jsme díky našim veřejným sbírkám na výkup ohrožených pozemků schopni (být postupně) celé území od města Bělá odkoupit do majetku Českého svazu ochránců přírody nebo České společnosti ornitologické, abychom jej tím trvale ochránili před podobně likvidačními záměry. A to dokonce za vyšší cenu, než jakou aktuálně nabízí pan Svoboda. Stejně tak máme připravené alternativy, jak území využít i bez možnosti jakéhokoli prodeje. Na aktuální jednání zastupitelstva města bychom proto rádi dne 20.9.2017 vyslali naše zástupce, aby vám osobně představili naše návrhy. A to mj. i s ohledem na projekty, které se osvědčily v jiných regionech u nás doma i v zahraničí. Naše varianty dalšího využití tohoto unikátního území řeší mnohé překážky, včetně střetu se státní i evropskou ochranou přírody.

Děkujeme za váš čas a budeme se těšit na osobní jednání na zastupitelstvu. A věříme, že i na oboustranně výhodnou spolupráci.

K otevřenému dopisu se připojují níže uvedené nevládní organizace:

Za Český svaz ochránců přírody Klenice, Milada Vrbová, předsedkyně
Za Českou společnost ornitologickou, Mgr. Zdeněk Vermouzek, ředitel
Za Společnost pro ochranu motýlů, Ing. Alois Pavličko, PhD, předseda
Za Ekologickou servisní organizaci, Bc. Martina Skohoutilová, předsedkyně
Za A-Rocha, křesťané v ohraně přírody – Mgr. Pavel Světlík, ředitel české pobočky
Za Český svaz ochránců přírody Arion, Mgr. Roman Kalous, předseda
Za Český svaz ochránců přírody JARO, David Číp, předseda
Za Český svaz ochránců přírody Podještědí, Mgr. Eliška Riegerová, předsedkyně
Za Český svaz ochránců přírody Smiřice, David Stojan, jednatel
Za Český svaz ochránců přírody Křížánky Jičín, Mgr. Petra Zíková, předsedkyně
Za Český svaz ochránců přírody Pardubice, Ing. Ivan Hoza, předseda
Za Český svaz ochránců přírody Morava, Mgr. Petra Seidlová, předsedkyně
Za Český svaz ochránců přírody Rybák, Mgr. Jiří Mach, předseda
Za Český svaz ochránců přírody Levrekův ostrov, Mgr. Adrián Czerník, předseda
Za Hnutí Duha, Jiří Koželouh, programový ředitel

K otevřenému dopisu se připojují níže uvedení vědci:

Mgr. Ján Macek, kurátor entomologického oddělení
RNDr. Miroslav Honců (zoolog Vlastivědného muzea v České Lípě)
Ing. Pavel Vonička (entomolog a kurátor Severočeského muzea v Liberci)
Mgr. Jaroslav Zámečník (ředitel a vedoucí oddělení ochrany a prezentace sbírkových předmětů Muzea východních Čech, botanik a entomolog)
RNDr. Bohuslav Mocek (přír. oddělení muzea VČ v Hradci Králové, entomolog)
RNDr. Vladimír Lemberk (zoolog Východočeského muzea v Pardubicích, ornitolog a herpetolog)
Mgr. Michal Ducháček (pracovník Botanického oddělení Národního muzea v Praze, botanik)
RNDr. Lukáš Spitzer, Ph.D. (zástupce ředitele a vedoucí odborného a popularizačního oddělení Muzea regionu Valaško, entomolog)

Miroslav Mikát (jednatel Východočeské pobočky České společnosti entomologické, entomolog)
Mgr. Lukáš Čížek, Ph.D. (člen výboru České společnosti Entomologické, entomolog)
Lukáš Kadava (předseda Východočeské pobočky České společnosti ornitologické, ornitolog)
Mgr. Zdeněk Faltýnek Fric, Ph.D. (Biologické centrum Akademie věd v Českých Budějovicích, entomolog)
Mgr. Petr Heřman (Člen výboru Společnosti pro ochranu motýlů, entomolog)
Mgr. Tomáš Kopecký (Ekoento, entomolog)
RNDr. Mojmír Vlašín (Ekologický institut Veronica, herpetolog)
Mgr. Romana Prausová (Pedagogická fakulta Hradec Králové, botanik)
RNDr. Ondřej Sedláček, Ph.D. (Katedra ekologie PřF UK Praha, ornitolog a entomolog)
Mgr. Stanislav Lhota, Ph.D. (Zoo Ústí nad Labem, vědecký pracovník, primatolog a všeobecný zoolog)
Ing. Vladimír Hula, Ph.D. (Masarykova univerzita v Brně, arachnolog a entomolog)
Mgr. Tomáš Kadlec, Ph.D. (Fakulta životního prostředí České zemědělské univerzity v Praze, entomolog)
Mgr. Miloš Dudycha (Centaurea, entomolog a botanik)
Mgr. Břeněk Michálek (správce Ptačího parku Josefovské louky České společnosti ornitologické, ornitolog, chiropterolog a herpetolog)
Mgr. Alice Janečková (provozní vedoucí Stanice pro zraněné živočichy Jaroměř, ornitolog)
PhDr. Ivo Králíček (vyučující Biskupského gymnázia Hradec Králové, botanik)
Mgr. Petr Šrámek (člen České společnosti na ochranu netopýrů, chiropterolog)
RNDr. Jiří Řehounek (člen výboru Calla, entomolog)
Jiří Beneš (hlavní koordinátor mapování motýlů v ČR, entomolog)

K otevřenému dopisu se připojují níže uvedení politici:

Petr Orel (Senátor parlamentu ČR, ornitolog a vedoucí projektu Návrat orla skalního do ČR)

PhDr. Robin Böhnisch (Poslanec Parlamentu ČR, botanik)

Mgr. Martin Hanousek (zastupitel města Hradec Králové a zastupitel Královéhradeckého kraje, krajinný ekolog)

Mgr. Jan Ježek (zastupitel města Náchod a vyučující Gymnázia Náchod)

PhDr. Jaromír Jermář (Senátor parlamentu ČR, etnolog)

RNDr. Alexandr Vondra (Český pravicový politik, řadový člen Občanské demokratické strany, bývalý disident a signatář Charty 77)